

Ko pade zavesa¹⁾. . .

Zavesa pade . . . A gledišče ploska . . .

Čimdalje bolj grmí pohvale zvok,
čimdalje bolj, glasneje in glasneje;
in ne poleže se vihar poprej
in ne potihne, dokler spet ne vzdigne
zavesa se in on se ne prikaže,
ki glavno vlogo je igral nocoj . . .
In ko prikaže se — hej, zdaj šele
mu ploskajo in kličejo: »Izvrstno!«
in »živio« se ori po teatru . . .

In on stoji tam na prizornici
s tovarišem ob levi in ob desni
s tovarišicoj v drame zadnjem činu,
in klanja se občinstvu slavnemu
po ložah, po parterju, po stojišču
in klanja se visoki galeriji
pa zahvaljuje se smehljaje vsem
za to ovacijo, za to priznanje . . .

Zavesa pade spet in — vse utihne.
in praznijo se lože in parter
in prazni se balkon in galerija
in prazni se stojišče — lahko noč!
Ugasnile električne so luči . . .
V gledišču zaostal je le spomin
še po dišavah in parfumih raznih . . .

In jutri bodo dnevniki obširno
spet o nocojšnji pisali predstavi
in hvalili igralce in igralke,
a v prvi vrsti njega, kakor vselej . . .

In on, junaj nocojšnje drame, on,
ki nosil je na ramah svojih kos,
ki bil oživil pesnikove misli,
ki bil vtelesil je junaka v igri,
ki bil življenje vdihnil mu resnično —

¹⁾ Kot prolog govoril na glediški akademiji dne 17. februarja g. rež. R. Inemann.

on zdaj obleko pisano si slači
in snema masko in lasuljo z glave,
z obraza' že umiva si ličilo . . .

In zdaj počasi spravlja se domov,
ob pozni uri — ne umetnik več,
ne »Hamlet« več, ne »Faust« in ne »Revizor« —
le človek, samo človek je sedaj.
Moža sprejemlje žena ga doma,
očeta ga pozdravljajo otroci . . .

In dolgo mu ne sklopi sen oči . . .
Še stresajo se živci od napora
in v duši gibljejo se še podobe . . .
Prizor pomiče še se za prizorom . . .
In dolgo vidi še tovariše,
tovarišice vidi pred seboj . . .
Še globlje vidi in še dalje, dalje . . .
Mladost zdaj svojo vidi pred očmi . . .

To bilo je pred dvajsetimi leti —
tako nekako, morda nekaj menj —
Tedaj zaljubil se je bil v boginjo,
v boginjo drame s krinkoj na obrazu.
In šel za njo po širokem svetu . . .
Kako jo ljubil je — umetnost sveto!
Kako jo je častil in obožaval!
Umetnost bila mu je vse odslej.
Umetnost — ta mu bila je življenje.
Ne radi kruha, ki mu ga dajala —
ne, samo radi nje, le radi nje
je bil dozdej dramatični igralec . . .
Poglabljal se v dramatike je slavne,
študiral drame in tragedije,
vesele igre čital je dovtipne,
študiral je značaje s strastno vnemoj.
In hrepenenja in stremljenja cilj,
življenja smoter in najvišji vžitek
mu bil je, da oživiljal je na odru
dramatiške osebe pesnikom . . .
In čutil je, ponašal se je sam,

da z večjim ni navdušenjem še nihče
gledišču služil dosedaj ko on!

In vzvišena boginja Talija
povračala ljubezen mu je verno.
Od vspeha ga vodila je do vspeha
in slave vence vila mu povsod,
kjerkoli se prikazal je na odru
kot žrec umetnosti dramatične . . .

O ti večeri, polni hvaloploskov
in lovorjevih vencev, rožnih šopkov!
In ti banketi, ki na nje ga vabil
inteligencije je mestne cvet!
Šampanjec pokal je, se penil v čašah,
zdravica pila se je za zdravicoj
umetniku-igralcu . . . Kolikrat
iz lepih ženskih ust je čul laskanje,
neredkokrat dobil celo poljub je
od lepih takih ust v zahvalo — dal
Najlepša poezija v teh spominih . . .
O lepi časi — dnevi ti mladostil . . .

Umetnik velik, slaven je igralec.
Ni izneveril še se idealom;
boginji Taliji ostal je zvest . . .
Le mlad ni več . . . Jesen nastopa hladna.

Izbral si je družico za življenje.
Umetnici nadarjeni in lepi
podal je roko. To je bilo takrat,
ko prvič igral je »Hamleta«
in ona bila je »Ofelija«.
Na odru ji je rekel: »Pojdi v kloster!«
a za kulisami: »Ne hodi v kloster,
Ofelija! Veš, jaz bi te ne pustil . . .
Ah, bodi rajša moja draga ženka!« . . .

Tam poleg njega spava zdaj z otroki
»Ofelija«. Skoz okno mesečina
obseva mu rodbinsko tiho srečo . . .

In on premišlja in premišlja dalje,
 kaj pač potem utegne se zgoditi,
 ko »Hamlet« se postara, oslabi,
 ko pač ne bo se ljubilo mu več
 prepirati se s kraljem in kraljicoj,
 s sarkazmom bičati perelo družbo
 pa z grobokopi premišljevati
 problem človeškega življenja temni . . .

Umetnost — to je ena, ali druga
 življenje je, in on je tudi človek,
 ki hoče in ki mora pač živeti.
 Ofelija živeti mora tudi
 in pa otroci morajo živeti . . .
 Kako že pravi Hamlet? — Da, da! . . . »Biti —
 ne biti, važno je vprašanje!« . . .

O lepi časi, hipi svetle slave!
 Ko triumfator stopal je po poti
 s cveticami posuti umetniški . . .
 Trofeje slavnih zmag vise še tam-le
 po stenah — venci s pestrimi trakovi.
 In žarki lunini srebrni, glej,
 obsevajo po svili zlate črke,
 obsevajo tam oveneli lovori . . .

Glej, kaj je to? . . . Na lovorjevih vencih
 peresa se spreminjajo v zlató,
 v cekine se spreminjajo kovane!
 In zdaj — obira z vencev te cekine
 prekrasna vila z nagimi laktmi,
 oblečena v tančico snežnobelo —
 nemara je boginja Talija —
 Cekine torej snema vila bela
 iz lovorjevih vencev pa jih vsipa
 umetniku na postelj se smehljaje.
 In vsiplje jih in vsiplje — vedno več . . .
 Vse polno svetlih zlatov je krog njega
 pri vzglavju, in pri vžnožju, ah, povsod,
 povsod po postelji, zlató, zlató . . .

O, kaka sreča! . . . Ali vila bela
približa tudi ženi se in deci;
in tudi njim nasuje v postelje
cekinov zlatih, kjer je kaj prostora.
In vedno več in vedno več ga vsiplje
bogastva zlatega umetniku . . .
Ne bo li konca? Saj še zaduši
ga s samim zlatom vila navsezadnje!
In on podpre si glavo z laktom desnim
in mane si oči pa gleda, gleda . . .
Sedaj je brez skrbi za stare dni
on sam in žena pa njegova deca! . . .
In še tovarišem, tovarišicam
pomagal lahko bo poslej — kako pak!

Predrami se. Skoz okno gleda dan . . .
Nocoj pa res je sanjal zlate sanje . . .

A. Aškerc.

Giordano Bruno.

Spisal Sempronio Avanti.

ne 17. februarja t. l. je preteklo 300 let, kar je bil
v Rimu na »Campo dei fiori« na grmadi živ sežgan
eden največjih mislecev in filozofov, kar jih je kdaj
živelo na svetu — Giordano Bruno.

Tista oblast, ki je sežgala pred njim že Husa,
Savonarolo in mnogo mnogo drugih zaradi njih svobodomiselnosti,
sežgala je tudi njega. A dočim sta morala umreti Hus in Savonarola,
ker sta zahtevala reformacijo katoliške cerkve na podlagi evangelija
samega, oziroma reformacijo javnega npravstvenega življenja, bil je
na smrt obsojen Giordano Bruno, ker je kot znanstvenik in
posvetni filozof razširjal nauke, ki so nasprotovali in nasprotujejo
deloma še dandanes cerkvenim dogmam. Hus in Savonarola sta
bila sežgana, ker sta delovala v okviru cerkve proti njej za čisti